

DĄB SZYPUŁKOWY „BOLESŁAW”

MIECZYŚLAW CZEKALSKI

W połowie maja 2012 r. byłem w Ustroniu Morskim, pod Kołobrzegiem. Kolega ze studiów, mgr inż. Stanisław Zieliński, który przez ponad 27 lat nieprzerwanie pełnił funkcję wójta gminy Ustronie Morskie, pokazał mi dąb szypułkowy (*Quercus robur*), uznawany w tamtym regionie za **najstarsze drzewo tego gatunku w Polsce** (fot 1, 2 i 3). Drzewo rośnie w tak zwanym Lesie Kołobrzeskim, około 15 km na południowy wschód od Kołobrzegu, na terenie nadleśnictwa Gościno, w oddziale 21F leśnictwa Bagicz. Współrzędne geograficzne stanowiska to 54°10'51,5"N i 15°42'43,1"E. Podobno przed wojną, kiedy Kolberg (Kołobrzeg) był znanym i modnym niemieckim kurortem, ten stary dąb był celem spacerów i wycieczek, a w jego pobliżu działała leśna kawiarenka. Po wojnie ludność napływowa nie знаła lasu. Przebywanie w nim mogło być nawet niebezpieczne, bo w pobliżu stacjonowały wojska radzieckie. Nie istniały również mapy lasu ani szlak turystyczny, dzięki którym można było do dębu trafić.

Ponownego odkrycia omawianego dębu dokonał dr Hieronim Kroczyński, znany i ceniony muzeolog i historyk Kołobrzegu i regionu kołobrzeskiego, wieloletni dyrektor Muzeum Oręża Polskiego oraz autor wielu książek, m.in. opracowania *Twierdza Kołobrzeg. Festung Kolberg*. W styczniu 2000 r. nieżyjący już leśnik, dr inż. Krzysztof Paton (1934–2002; absolwent Wydziału Leśnego WSR w Poznaniu z 1957 r., początkowo taksator i główny specjalista ds. zarządzania lasu, a od 1978 r. aż do przejścia na rentę w 1990 r. – zastępca dyrektora Oddziału Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej w Szczecinku), na podstawie trzech odwiertów wykonanych świdrem Presslera, podał nieoficjalną wiadomość, iż dąb ten ma około **798 lat**, zatem obecnie, w roku 2013, miałby **811 lat**. Dla uproszczenia mówi się, że jest to dąb 800-letni.

Opisywany dąb doczekał się 19 sierpnia 2000 r., w dzień św. Bolesława, „chrzcin”, na których nadano mu imię „Bolesław”, dla upamiętnienia pierwszego króla Polski, Bolesława Chrobrego, który ustanowił biskupstwo w Kołobrzegu (akt nadania imienia został przekazany Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu). Drzewo to ma wysokość około 30 m, obwód mierzony na wysokości 1,3 m od ziemi wynosi 691 cm, a średnica jego korony ma 18 m. Pień dębu w odziomku jest rozszerzony, wyżej biegnie nieco ukośnie, na wysokości 8–9 m rozwidła się na dwa grube konary, które, rozczłonkowane na gałęzie, tworzą luźną koronę. Na pniu i konarach znajdują się kikuty po odłamanych gałęziach, przeważnie z otwartymi dziuplami. Odziomkowa część pnia także częściowo próchnieje i jest obficie porośnięta mchem. Gleba na stanowisku z dębem jest mocno wilgotna, a wiosną – na jej powierzchni stoi woda (prawdopodobnie w pobliżu znajduje się źródliśko). W konsekwencji część grubych korzeni wyniesiona została nad powierzchnię gleby i obrosła mchem, co przydaje temu miejscu puszczańskiej

Fot. 1. Dąb szypułkowy „Bolesław”

aury. Drzewo ma już znaczny udział drewna spróchniałego i próchniejącego, a tym samym – jego kondycja jest już mocno osłabiona. Potrzebuje fachowych zabiegów pielęgnacyjnych. Przed dębem postawiono tablicę informacyjną z jego charakterystyką.

Według Krzysztofa Borkowskiego, członka Brytyjskiego Towarzystwa Pomiaru Drzew (*The Tree Register*), dąb „Bolesław” w 2012 r. miał obwód 664 cm (ponad zgrubieniem w odziomku) i wysokość 27 m (inf. ustna, 2012).

Dokładne określanie wieku starych drzew, z ubytkami drewna i w różnym stopniu wypróchniałych, praktycznie nie jest możliwe. Wiek największych naszych dębów szypułkowych przedstawiany jest w literaturze zawsze w przybliżeniu. Dotychczas za najstarszy, oceniany na około 750 lat, uważano dąb „Chrobry” z Piotrowic koło Szprotawy w woj. lubuskim, podczas gdy dąb z Bąkowa w woj. kujawsko-pomorskim ma około 720 lat, a dąb Bażyńskiego z Kadyn w woj. warmińsko-mazurskim – około 710 lat (Pacyniak 1992, Zarzyński, Tomusiak 2009). Mając na uwadze wszelkie

Fot. 2. Dąb szypułkowy „Bolesław”

zastrzeżenia odnośnie dokładności określania wieku starych drzew, „Bolesław” jawi się obecnie najstarszym, bo około 800-letnim dębem szypułkowym w Polsce! Warto aby specjaliści z zakresu dendrometrii dokonali ponownego zbadania wieku „Bolesława”. Niewykluczone, że są jeszcze gdzieś w Polsce dęby szypułkowe rówieśne „Bolesławowi” lub nawet starsze?

W odległości około 1 km od „Bolesława” rośnie dąb szypułkowy „Warcisław”, o obwodzie 720 cm, wysokości około 35 m i wieku szacowanym na 640 lat, czyli również jest to jeden z naszych najstarszych dębów. Imię jego upamiętnia księcia Gryfitę Warcisława III, za którego sprawą Kołobrzeg w 1255 roku otrzymał prawa miejskie. I ten dąb wymaga pilnie fachowej opieki.

Z Kołobrzegu i Ustronia Morskiego do dębu „Bolesław” prowadzi szlak turystyczny niebieski.

Fot. 3. Korona dębu „Bolesław”

Wykorzystano między innymi:

Kroczyński H. 2006. Twierdza Kołobrzeg. Festung Kolberg (Barwa i Broń, Warszawa); **Pacyniak C.** 1992. Najstarsze drzewa w Polsce. Przewodnik (Wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa); **Zarzyński P., Tomusiak R.** 2009. Dwanaście najgrubszych dębów szypułkowych (*Quercus robur* L.) Polski. Rocznik Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego 57: 117–127; www.ustronie-morskie.pl [13 maja 2012]; www.ustronie-morskie.pl/zabytki-i-pomniki,76/1.htm/ [13 maja 2012]; www.travelpolska.pl/boleslaw-najstarszy-dab-w-polsce [13 maja 2012].

Zdjęcia wykonał Mieczysław Czekalski.

prof. dr hab. Mieczysław Czekalski jest emerytowanym profesorem zwyczajnym Katedry Roślin Ozdobnych Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu i członkiem honorowym PTD